

Keresd a nőt

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 21. szám, 2020. május 22.

A nők hátrányos megkülönböztetésének szakrális eredetére utalva Molnár Krisztina Rita idézi a hagyományos zsidó liturgiában a férfiak reggeli imájának egy részletét (*Tudat alatt se*, *ÉS*, 2020/6., febr. 7.). A mögöttes nézetrendszer később Pál apostol tevékenysége nyomán kapott újabb, ezredéves léptékű kanonizált lendületet a keresztény világban. E máig kitartó szellemi hatás két példajaként a magyar meritokrácia egy neves és egy névtelen lovagját említem. Madách Imre, eme érdemes férfiak közül az előbbi, *A nőről, különösen esztétikai szempontból* címet viselő, 1864-es akadémiai székfoglalójában többek között ekképpen nyilatkozik meg tudós hallgatósága előtt:

„A kaukázusi faj férfiagjának átlagos kerülete majdnem két hüvelykkel nagyobb, mint a nő agyáé.

(...)

A nő korán fejlődik, de teljes férfiúi érettségre sohasem jut; könnyebben felfog és tanul, de teremtő génusz híjával az emberiség irányadó szellemei közé nem emelkedik. Ő mindig csak szenvedő, sohasem a beható elemet képviseli, s innen, míg a dilettantizmus legkedvesebb kontingensét szolgáltatja, soha a művészetet és a tudományt lényegesen előre nem vitte. E cáfolhatatlan tényt nem tulajdoníthatjuk ellenkező irányú nevelésnek. Azon férfiaknak legnagyobb része, kiket a génusz megszállt, szintén a legellenkezőbb irányú utakról törtek hivatásuk felé – és győztek, mert a szellem erősebb minden földi akadálynál.” (madach.hu)

Az értekezés még számos további, szívhez szóló megállapítás tárháza. Ha egyszer valaki „A nő tragédiája” megírására adja a fejét, bőségesen meríthet majd a jeles szerző gondolataiból.

153 év telik el a nevezetes székfoglaló után. Világháborúk, forradalmak jönnek-mennek, rendszerek dőlnek és születnek. Fény derül a DNS szerkezetére, megkezdődik a molekuláris biológia és genetika diadalmenete, amihez hamarosan felzárkózik az informatika robbanásszerű fejlődése. Feltérképezik az emberi génállományt, globalizálódnak az ismeretek, épülnek a tudásalapú társadalmak. 2017-et írunk. A *Magyar Tudomány* című folyóirat hasábjain végéhez közeledik az MTA női akadémikusainak kirívóan alacsony arányával foglalkozó diskurzus (2016-ban az összes tag 6,6 százaléka). Amit az indított el, hogy az egy évvel korábban választott 26 új MTA levelező tag között egyetlen nő sem akadt. Közbevetőleg: ez azért némileg rosszabb mutató, mint a nőnemű szerzők Molnár Krisztina által sérelmezett 18 százalék körüli díjazottsága. Az elhangzott véleményeket, javaslatokat Somogyi Péter neurobiológus, a kérdést szívügyének tekintő akadémikus összegzi. A különféle visszajelzések alapján a siralmas helyzet magyarázatára három hipotézist vázol. Az elsőt idézem:

„A női agy biológiai adottságai miatt átlagosan nem versenyképes a férfiak között a magas tudományos teljesítménynek azon a szintjén, mely az MTA-tagsághoz szükséges. Ezt senki nem írta le vagy vállalja fel nyilvánosan, de hallottam ilyen véleményt. Egyik akadémikustársunk szerint a két X kromoszóma az átlagos szellemi teljesítmény kialakulására fejleszti az agyat, míg az egy X sokkal inkább a két véglet, a kiemelkedő vagy a gyenge felé viszi a férfiak agyát. Erre sem irodalmi bizonyítékot nem találtam, sem megerősítést szakértő genetikusoktól. De még ha lenne is bizonyíték, azt politikailag kényes volta miatt kevesen hangoztatnák. A különbség nem lehet szellemi alkat, vagy a mai versenygyakorlatban szükséges kiállítás hiánya a férfiakkal összehasonlítva, vagy az önképviselésben levő hátrány stb. Ez ellen a hipotézis ellen szól, hogy a haladónak gondolt Akadémiákon ma évi 30 százalék a megválasztott női akadémikusok aránya.”

(A számok beszélnek. Válasz az *Alkalmask-e a magyar nők az MTA tagságára* című cikkemre érkezett hozzászólásokra, www.matud.iif.hu)

És Mária országában egy árva fűszál sem rezdült. Várhatunk megint 153 évet.